

« zurück blättern vor »

HURT subst. m., ab 1773; auch *hort*, *urt*. **1)** ‘versetzbarer Zaun zur Abgrenzung eines Terrains, auf dem Vieh weidet’ – ‘przenośny płot ogradzający teren, na którym pasie się stado zwierząt’: 1773 Hor. 2 276, L *Swobodnych hurtów nienaiemni stróże, Leżąc na pował różnorodnych pieśni Uczą swe fletnie*. o [LBel.] 1777–1779 Kluk Rośl. 2 167, L *Urty dla owiec grodzą się sztukami z chroftu łozowego i kołów dębowych*. – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP (pd.), DOR (daw.) sowie BAN. **2)** ‘Herde’ – ‘stado, trzoda’: 1769–1777 Zab.15 47, L *Chcę pędzić w stronę tłuste barany, Lecz że zwykłego na się wołania Hurt nie usłyszał trudno się zgania*. o †1872 Pol., Sw *Hetman goni na potrzebę każdej chorągwi H[hurt] luźnych koni*. o [LBel.] (†1821) 1877 Zabł.Różne 384, DOR *Pókim ja trzody pastera w osobnym ostrowie, póty czerstwe i silne służyło mi zdrowie! Dziś jakby ręką odjął; a to od tej chwili, jakośmy razem nasze tu hurty spędzili*. – (SŁA), L (metonym.), SW (przen.), LSP, DOR (daw.). **3)** *hurtem*; *na hurt* adv., ‘als Ganzes, in großen Mengen, alles zusammen’ – ‘w całości, w dużej ilości, wszystko razem’: 1775–1806 Teat.19b 8, L *Całe stado szkap i wszystkie wozy przefacyendowałem hurtem*. o 1797 Gall.Cyw. 3 74, L *Towary tam leżą, hurtem, t. i. bez liczby, wagi i miary*. o (†1826) 1970 Ossol.Wiecz. 29 *bież, który szybszy i kup karete, konie, stangreta i forysia na hurt!* o 1832–1844 L₂ 67, SJAM *Mówią mi, że cena zwyczajna takich dwóch tomików: franków 7 w księgarniach, a sprzedając na hurt księgarzom: fr. 5*. o 1844 Sztym.Pow. I 197, DOR *Powędrujemy do mnie na kawalerski wieczorek i tam hurtem zobaczysz wspólnych naszych znajomych, których byś w parę tygodni pojedynczo nie odwiedził*. o (†1861) 1881 Chodź.Pisma III 36, DOR *W krótkim czasie hurt szabel wszystkie kąty zawałił*. o [LBel.] †1891 Fred.J., Sw *Wiele masz hurtem córec?* – L, Sw, LSP, DOR. **4)** ‘Großhandel; zu Großhandelspreisen’ – ‘sprzedaż lub kupno większych ilości towaru po cenach niższych niż w handlu detalicznym’: 1793 S.Grodz. 2 101, L *Dowiezione dó miafta ze wsi trunki, nie na kieliszki, kwarty abo garce, lecz hurtem przedawane bydź maią*. o vor 1902 Sw *Zakupić hurtem wszystkie towary. Sprzedać na h[hurt] a. hurtem*. o (1932–1934) 1950 Dąbr.M.Noce II 205, DOR *Kupowała, sprzedawała, umiała wynaleźć w Warszawie najtańsze źródła hurtu, umiała sprzedać każdy towar*. – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Var:** *hort* subst. m. – L, SW (m.u.); *hurt* subst. m., 1773 Hor. 2 276, L – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN; *urt* subst. m., [hapax] 1777–1779 Kluk Rośl. 2 167, L – L, SWIL, SW (m.u.). ◇ **Etym:** **1)** mhd. *hurt* subst. f., ‘Flechtwerk von Reiseren’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Hurt* subst. f., ‘Gehege’, GRI, nur für Inh. 1. ◇ **Konk:** *ryczalt(em)* subst. m., bel. seit 1764, L, zuerst geb. TR, nur für Inh. 4. †*rumel*. ◇ **Der:** *hurtownik* subst.

m., ‘Großhändler’, 1791–1792 Gaz.Nar. 2 67, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 3, 4; *hurtowy* adj., ‘Hürden-; Großhandels-’, 1805 GWar 71, NOWO, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 4; *hurtowny* adj., ‘Großhandels-’, 1812 GLw dod.103 5, NOWO, zuerst geb. L, nur für Inh. 3, 4; *hurtownia* subst. f., ‘Großhandel’, 1948 Jackow.Książ. 141, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 4. ❖ Die semantische Entwicklung ist: ‘ein Flechtgehege für Schafe’ (Inhalt 1) → ‘Herde, die sich in einem solchen Gehege befindet’ → ‘eine unzählbare Menge, wie etwa der Schafe in einer Herde’ → ‘in großer Menge’ (fester Ausdruck) → ‘Großhandel’. Frühnhd.*hurt(e)*, *hürt(e)* wird oft in Kontexten verwendet, die auf Schafe und Schafgehege hinweisen, vgl. *in Schafstellen, hürten und pferchen* 1562 (GRIMM). Vgl. †*hurtować*.

« zurück blättern vor »